

Nr 11.

Av herrar **Jönsson** i Fridhill och **Bengtsson** i Norup, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 4, med förslag till lag om arbetstidens begränsning.

Det förslag om reglering av arbetstiden, som innefattas i Kungl. Maj:ts proposition nr 4, avser att åvägabringa lösningen av en fråga, som givit anledning till många meningsskiljaktigheter och konflikter. För stora grupper av arbetare som sysselsättas vid industrien innebär ett beslut i här avsedd riktning onekligen ett högst väsentligt bidrag till höjande av folkhälsan och arbetsglädjen, varför vårt land icke bör undanskjuta lösningen av densamma.

Såväl vid frågans behandling vid senaste lagtima riksdag som eljest i den allmänna diskussionen har emellertid framförts en mångfald synpunkter emot detta lagförslag. Frånsett att många länder redan fattat beslut i frågan eller stå i begrepp att införa normalarbetsdag, är ett tillmötesgående av arbetarnes sedan lång tid tillbaka framförda krav väsentligen berättigat och även i vårt land möjligt att genomföra för vissa grupper av arbetsföretag. Teknikens och maskinkraftens ständiga utveckling tillsammans med de tusentals dagsverken, som den allmänna värnplikten hittills kräft, men som man väl får hoppas nu skola väsentligen frigöras för produktivt arbete, äro faktorer som obestridligen komma att verka utjämnande.

Även om denna för vårt näringsliv så betydelsefulla fråga kan få sin lösning nu, är det ur alla synpunkter fördelaktigt, om det kan ske utan allt för hårda slitningar. Fjolårets urtima riksdags beslut i en annan stor fråga visade, att de olika meningsriktningarna kunde sammanjämkas och enighet uppnås mellan olika intressen. De, som då sågo utvecklingen i mörkaste färger, kunna möjligen nu med lättnad konstatera, att farhågorna voro överdrivna.

Dessa allmänna synpunkter om det önskvärda uti att statsmakterna vid denna riksdag måtte lösa frågan, göra det nödvändigt att vissa jämk-

ningar i förslaget måste åstadkommas, ej minst ur den synpunkten att detsamma må erhålla en avpassning, som å ena sidan ej förringar dess allmänna karaktär för dem det närmast gäller, men som därjämte bidrager att icke onödigtvis betunga näringar, som icke i samma utsträckning som t. ex. industri, bergshantering och gruvdrift äro i behov av lagstiftning, i avsett hänseende.

Av denna anledning bör undantag från lagens tillämpning stadgas utöver dem, som upptagas i förslagets första §. Ett allmänt önskemål tillgodoses bland annat, om det mindre hantverket undantages. Särskilt på landsbygden finnas en mängd småhantverkare, vanligen med de anställda arbetarne i arbetsgivarens kost, som i sin verksamhet stå i så intim beröring med jordbruket och dess binärningar och i stor utsträckning sysselsättas med reparationsarbeten, snickare, smeder, sadelmakare m. fl., som av omständigheterna måste mer eller mindre anpassa sina arbeten efter årstiderna och den kringliggande bygdens krav samt sålunda kunna betraktas som säsongarbetare. Allmänt råder också ett familjärt förhållande mellan mästare och arbetare, så att, när det lämnas möjligheter för längre raster och fritider, räknas tiden ej så noga, varemot vid andra tider arbetaren finner sig uti ett mera forceerat arbete. Fixerandet av den gräns som skiljer hantverk från industriell drift kan dock knappast bli annat än godtycklig. Det förefaller dock som om högst fem arbetare vid samma verkstad eller anställda hos samma arbetsgivare vore lämpligt avvägt för att hänföras till undantag. Något exakt hedömande av det antal som sålunda härigenom kommer utanför lagens tillämpning kan knappast presteras. Visserligen angiver statistiken för år 1915 72,471 hantverkare med 49,840 arbetare, men härvid får man ej förbise, att ett stort antal av de sistnämnda tillhöra mästarens familj och sålunda undantagas enligt § 1 mom. b, och i vissa fack utföres arbetet i arbetarens hem och av denna anledning icke bli underkastade lagens bestämmelser. Skulle riksdagen stanna för ett beslut vari hantverkarne inbegripas, komma säkerligen också ständiga lagöverträdelser att bli följderna och en effektiv kontroll i varje fall nära nog omöjlig att upprätthålla.

Som ytterligare motiv bör erinras, att Norges storting med stor majoritet beslutat undantaga hantverket från lagen om begränsning av arbetstiden.

Dessutom torde det i det allmännas intresse bli nödvändigt att från lagens tillämpning undantaga vissa andra säsongarbeten än som innefattas i förslaget. Den som närmare känner förhållandena, då det exempelvis gäller att bärga markens gröda, måste erkänna nödvändig-

heten av att arbetstillgång och arbetsprestation motsvara behovet. I sådant avseende bör det erinras, att i södra delarna av vårt land under senhösten, medan skörden av rotfrukter pågår under oktober och november månader, söka en stor mängd arbetare från det egentliga jordbruket anställning för arbetet vid råsockerfabriker, betvågar, stärkelsefabriker och andra företag, som hava till ändamål att omsätta de skördade rotfrukterna för förädling. Dessa arbeten äro också i hög grad beroende av väderlekens växlingar, tillgång på transportmateriel etc., varför en lagstadgad begränsning av arbetstiden härvid skulle ej endast försena utan jämväl i många fall omöjliggöra en regelbunden drift vid förädlingsplatsen. Redan nu är arbetstillgången vid jordbruket under dessa tidsperioder så begränsad, att fara för förstöring genom frost ofta är för handen. Att under sådana förhållanden genom lagstiftning ytterligare försvåra eller äventyra bärgningen kan endast vara ägnat att till ingens fördel skapa bekymmer och förluster. Dessa arbetare rekryteras huvudsakligen från småbruket och med vetskap om att de i sin dagliga gärning hava en betydligt längre arbetsdag än här ifrågasättes, kan man med visshet påstå, att en begränsning av tiden för det tillfälliga arbetet knappast kommer att mottagas med hänförelse av dem, särskildt som ackordsystem i stor utsträckning användes vid nämnda arbeten. Liknande eller något jämförliga skäl kunna också tala för att torvfabrikation undantages. Med samma rätt som skogsarbete och flottning äro undantagna, torde här anförda arbeten böra undantagas från lagens tillämpning. Visserligen medgiver § 5 rätt för arbetsrådet att i viss utsträckning medgiva undantag, men en generell bestämmelse som icke är beroende av rådets godtycke är att föredraga, varför ett bestämt stadgande i förenämnda syfte bör intagas. Starka skäl tala också för att där så utan olägenhet kan ske bör genomsnittstiden kunna utsträckas till längre tidsperiod.

Erinran kan också göras mot tiden för lagens ikraftträdande. Svårighet för beredande av nödiga bostäder för den utökade personal, som fabriker och arbetsföretag med kontinuerlig drift måste anställa som en följd av lagens antagande, kan nog i flera fall förväntas uppstå. Där så styrkes vara fallet, bör det uttryckligen stadgas, att tiden för ikraftträdandet må anstå intill 1 juni 1921.

På grund av hvad sålunda anförts hemställes

att riksdagen måtte besluta sådan ändring av
Kungl. Maj:ts proposition nr 4, att från lagens till-
ämpning undantages

a) hantverk, som sysselsätter högst fem arbetare,

b) säsongarbeten, som pågå högst tre månader under året; samt

att i fråga om ikraftträdandet stadgas, att vid företag som hålles i gång dag och natt må uppskov intill den 1 juni 1921 medgivas arbetsgivare, som styrker, att bostäder för personalens utökning måste genom hans försorg anskaffas.

Stockholm den 12 aug. 1919.

Sven Jönsson.

Sv. Bengtsson.
